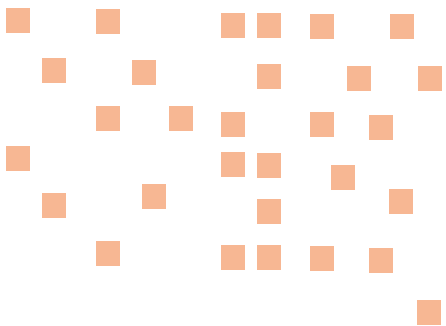

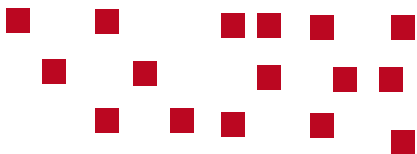
KAZACHSTAN

SYTUACJA BEZPIECZEŃSTWA

Sytuacja bezpieczeństwa i zagrożenia
dla ludności cywilnej

DPU-WIKP-424/125/2025
06.03.2025

TREŚĆ ZLECENIA

Proszę o informację na temat sytuacji bezpieczeństwa w Kazachstanie

INFORMACJE DEMOGRAFICZNE

Ludność: 20 260 006.^[1]

Skład etniczny: Kazachowie 71%, Rosjanie 14.9%, Uzbegy 3.3%, Ukraińcy 1.9%, Ujgurzy 1.5%, Niemcy 1.1%, Tatarzy 1.1%, pozostałe grupy etniczne 4.9%, nieokreślone grupy etniczne 0.3%.^[2]

Skład religijny: Muzułmanie 69,3%, chrześcijanie 17,2% (prawosławni 17%, inne obrządki 0,2%), buddyści 0,1%, inni 0,1%, niewierzący 2,3%, przedstawiciele nieokreślonych wyznań 11%.^[3]

USTRÓJ I SYTUACJA POLITYCZNA

USTRÓJ

Kazachstan jest republiką konstytucyjną z silną władzą prezydencką. Jako dawne państwo związkowe ZSRR uzyskał niepodległość 16 grudnia 1991 r. Według Konstytucji z 1995 roku, formalne i faktyczne centrum władzy politycznej znajduje się w rękach prezydenta.^{[4][5]}

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY

Kazachstan podzielony jest na 17 obwodów (obłasti): abajski, ałmacki, akmołski, aktobski, atyrauski, wschodnio-kazachstański, zachodnio-kazachstański, mangystauski, pawłodarski, karagandyjski, kustanajski, kyzylordyński, północno-kazachstański, turkiestański, ułytauski, żambyłski, żetysuski, a także 4 miasta wydzielone: Astana (stolica, w latach 2019-2022 nosiła nazwę Nur Sułtan), Ałmaty, Szymkent oraz Bajkongyr (Bajkonur, terytorium wydzierżawione Rosji).^[6]

¹ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Kazachstan, 20.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/kazakhstan/>

² CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Kazachstan, 20.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/kazakhstan/>

³ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Kazachstan, 20.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/kazakhstan/>

⁴ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Kazachstan, 20.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/kazakhstan/>

⁵ Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Informator ekonomiczny, Kazachstan, 02.2025, <https://www.gov.pl/web/kazachstan/ie>

⁶ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Kazachstan, 20.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/kazakhstan/>

Mapa. Administracyjny podział Kazachstanu po reformie w 2022 r.^[7]

STRUKTURA WŁADZY

Głowa państwa. Prezydent Kazachstanu jako arbiter i gwarant stabilności państwa jest najwyższą instancją w strukturach władzy wykonawczej. Mianuje i odwołuje premiera, stoi na czele sił zbrojnych, dysponuje inicjatywą ustawodawczą i prawem wetowania projektów ustaw. Reforma konstytucyjna z czerwca 2022 roku (por. poniżej) zakłada, że prezydent nie może należeć do partii politycznej a członkowie jego bliskiej rodziny nie mogą pełnić funkcji kierowniczych w administracji państwowej ani przedsiębiorstwach państwowych.^{[8][9]}

Prezydent jest wybierany bezpośrednio, w wyborach powszechnych, większością głosów na 7-letnią kadencję. Poprawki do konstytucji uchwalone we wrześniu 2022 r., przywróciły dłuższą kadencję oraz jednokadencyjność (wcześniej prezydent mógł sprawować urząd przez dwie 5-letnie kadencje).^[10]

Od 1991 r. do 19 marca 2019 r. prezydentem kraju był nieprzerwanie **Nursułtan Nazarbajew**.^[11]

⁷ Wikimedia, Mapa Kazachstanu z podziałem na obwody (według stanu z 2022 roku), https://pl.wikipedia.org/wiki/Podzia%C5%82_administracyjny_Kazachstan#/media/Plik:Kazakhstan_administrative_divisions_-_pl_-_colored.svg

⁸ Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Informator ekonomiczny, Kazachstan, aktualizacja strony z 30.04.2020, <https://www.gov.pl/web/kazachstan/ie>

⁹ OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Pierestrojka Tokajewa. Kazachstan wobec wyzwań wewnętrznych i zewnętrznych, 21.06.2022, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2022-06-21/pierestrojka-tokajewa-kazachstan-wobec-wyzwan-wewnetrznych-i>

¹⁰ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Kazachstan, 20.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/kazakhstan/>

¹¹ PAP (Polska Agencja Prasowa), Kazachstan: rządzący od niemal 30 lat Nazarbajew podał się do dymisji, 19.03.2019, <https://www.pap.pl/aktualnosci/news%2C423368%2Ckazachstan-rzadzacy-od-niemal-30-lat-nazarbajew-podal-sie-do-dymisji.html>

19 marca 2019 r. Nazarabajew ogłosił rezygnację ze stanowiska (zachowując jednocześnie wpływową pozycję szefa Rady Bezpieczeństwa, którego prerogatywy poszerzył wcześniejszymi reformami). Nazarabajew przekazał władzę przewodniczącemu senatu **Kasymowi-Żomartowi Tokajewowi**, który 9 czerwca 2019 r., wygrał wybory prezydenckie, uzyskując 71% poparcie.^{[12][13]}

Rząd i premier. Premier i Rada Ministrów są powoływani przez prezydenta. Na czele obecnego rządu stoi premier **Olzhas Bektenov**, powołany na to stanowisko w lutym 2024 r. po tym, jak poprzedni premier **Alikhan Smailov** zrezygnował ze stanowiska.^[14]

Parlament i wybory parlamentarne. Kazachstan posiada dwuizbowy parlament. Po reformie konstytucyjnej z czerwca 2022 r. w izbie niższej przedstawicielskiej – Mażylisie zasiada 98 posłów wybieranych w systemie mieszanym. Kadencja Mażylisu trwa 5 lat.^[15]

Ostatnie (przyspieszone) wybory do Mażylisu, odbyły się 19 marca 2023 r. Zwyciężyła w nich rządząca partia **Amanat** (do marca 2022 r. funkcjonująca pod nazwą **Nur Otan**), stanowiąca zaplecze prezydenta Kasyma-Żomarta Tokajewa (53,9% głosów, 62 mandaty). Do Mażylisu weszły również pełniące funkcję koncesjonowanej opozycji **Demokratyczna Partia Kazachstanu „Ak Żoł”** (8,41% głosów, 6 miejsc) i **Ludowa Partia Kazachstanu** (6,8% poparcia, 5 miejsc), a także ugrupowania **Auył** (10,9% głosów, 8 miejsc), nowo zarejestrowana **Partia „Respublica”** (8,6% poparcia, 6 miejsc) oraz **Ogólnonarodowa Partia Socjaldemokratyczna** (5,2% głosów, 4 miejsca).^[16]

Z okręgów jednomandatowych (JOW) do parlamentu weszło 29 deputowanych, reprezentujących w przeważającej mierze partię Amanat (22 mandaty). Żaden z kandydatów bezpartyjnych otwarcie krytykujących prezydenta Tokajewa nie dostał się do parlamentu z JOW. Frekwencja wyniosła 54,2%.^[17]

W izbie wyższej parlamentu, tj. senacie, zasiada 49 deputowanych. 15 z nich wyznacza prezydent. Po 2 wybierają Maslichaty (tj. zgromadzenia ustawodawcze regionów) każdej z 14 prowincji oraz miast Nur-Sułtan i Ałmaty. Kadencja deputowanego izby wyższej trwa 6 lat. Co 3 lata następuje wymiana 1/2 składu izby. Dożywotni mandat senatora przysługuje również byłym prezydentom republiki. Ostatnie wybory do senatu odbyły się 14 stycznia 2023 r.^[18]

¹² Bankier.pl, Nazarabajew przechrzył wszystkich, 19.03.2019, <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Nazarabajew-przechytrzil-wszystkich-4212820.html>

¹³ PAP (Polska Agencja Prasowa), Kazachstan: rządzący od niemal 30 lat Nazarabajew podał się do dymisji, 19.03.2019, <https://www.pap.pl/aktualnosci/news%2C423368%2Ckazachstan-rzadzacy-od-niemal-30-lat-nazarabajew-podal-sie-do-dymisji.html>

¹⁴ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Kazachstan, 20.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/kazakhstan/>

¹⁵ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Kazachstan, 20.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/kazakhstan/>

¹⁶ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Kazachstan, 20.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/kazakhstan/>

¹⁷ OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Wzmocnienie Tokajewa: wybory parlamentarne w Kazachstanie, 31.03.2023, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2023-03-31/wzmocnienie-tokajewa-wybory-parlamentarne-w-kazachstanie>

¹⁸ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Kazachstan, 20.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/kazakhstan/>

SYSTEM PRAWNY

Kazachstański system prawa cywilnego ukształtował się pod wpływem prawa rzymsko-germańskiego, a także teorii i praktyki Federacji Rosyjskiej.^[19] W przeciwieństwie do anglosaskiego systemu prawnego (Anglia i USA), gdzie podstawowymi źródłami prawa są precedensy prawne, system kontynentalny ma ujednoliczoną hierarchię pisanych źródeł prawnych. Głównym źródłem prawa jest konstytucja, która jest prawem naczelnym i ma najwyższą moc prawną.^[20]

KARA ŚMIERCI

W grudniu 2021 r. prezydent Kassym-Żomart Tokajew podpisał ustawę znoszącą karę śmierci za wszelkie przestępstwa przewidziane w Kodeksie karnym i wszelkich innych aktach prawnych. Ustawa przewidywała również złagodzenie kary w przypadku ostatniej osoby oczekującej wówczas na wykonanie wyroku.^[21]

SYTUACJA BEZPIECZEŃSTWA

ANALIZA STATYSTYCZNA

W 2023 r. na terenie Kazachstanu w wyniku różnych przypadków naruszenia bezpieczeństwa, odnotowano 2 ofiary śmiertelne wśród cywili (nie odnotowano ofiar wśród członków służb bezpieczeństwa oraz bojowników), natomiast w 2024 r. ilość wszystkich ofiar wyniosła 5 osób wśród cywili (nie odnotowano ofiar wśród członków służb bezpieczeństwa oraz bojowników).^[22]

CHARAKTERYSTYKA SYTUACJI BEZPIECZEŃSTWA

Za bezpieczeństwo w kraju odpowiadają Siły Zbrojne Republiki Kazachstanu, utworzone w 1992 r. po rozpadzie Związku Radzieckiego i rozwiązaniu radzieckiego Turkiestańskiego Okręgu Wojskowego, którego siły stanowiły rdzeń nowej kazachskiej armii. Głównym obowiązkiem wojska jest obrona terytorialna, podczas gdy Policja Narodowa, Gwardia Narodowa, Komitet Bezpieczeństwa Narodowego i Służba Graniczna ponoszą główną odpowiedzialność za bezpieczeństwo wewnętrzne, chociaż wojsko może zapewnić pomoc w razie potrzeby. Wojsko uczestniczy również w operacjach humanitarnych i pokojowych. W 2008 r.

¹⁹ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Kazachstan, 20.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/kazakhstan/>

²⁰ Aybek Kambaliyev, Ravil Kassilgov, Tukulov & Kassilgov Litigation, The Judicial System in Kazakhstan, 2024, <http://doingbusiness.kz/en/news/37-kazakhstan-legal-system>

²¹ AI (Amnesty International), Death sentences and executions 2021, 16.05.2023, <https://www.amnesty.org/en/documents/act50/6548/2023/en/>

²² ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Kazachstan, data 2023-2024, dane pobrano 15.01.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

Kazachstan otworzył pierwsze w Azji Środkowej centrum szkolenia sił pokojowych dla personelu wojskowego Kazachstanu, NATO i innych partnerów.^[23]

Na terytorium Kazachstanu znajdują się trzy rosyjskie bazy wojskowe^[24], a sam Kazachstan jest członkiem Organizacji Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym (OUBZ),^[25] powstałego pod egidą Federacji Rosyjskiej. Siły zbrojne krajów zrzeszonych w OUBZ pomagały tłumić zamieszki wewnętrzne w Kazachstanie, które wybuchły w styczniu 2022 r. (w reakcji na gwałtowny wzrost cen paliw). Operacja OUBZ trwała od 5 do 19 stycznia 2022 r., a następnie wojska OUBZ wycofano.^{[26][27]}

W 2024 roku Siły Zbrojne Kazachstanu angażowały się również w regionalną współpracę wojskową. Wspólne manewry wojskowe miały miejsce we wrześniu 2024 roku kiedy to siły powietrzne Kazachstanu i Uzbekistanu przeprowadziły kilkudniowe ćwiczenia o kryptonimie „Czyste niebo” w celu wspólnego wykorzystania środków obrony powietrznej. Kontynuacją współpracy z Uzbekistanem w dziedzinie bezpieczeństwa były również działania w ramach ćwiczeń jednostek lądowych "Hanjar-2024" przeprowadzonych w listopadzie 2024 roku.^[28]

USTAWODAWSTWO SPECJALNE

Brak jest informacji wskazujących na to, by w Kazachstanie obowiązywało obecnie ustawodawstwo specjalne, stan wojenny, operacja specjalna, godzina policyjna itp.

SYTUACJA LUDNOŚCI CYWILNEJ

ANALIZA STATYSTYCZNA

Według danych ACLED, w 2023 r. w Kazachstanie w dwóch incydentach śmierć poniosło 2 osoby, z kolei w 2024 r. w pięciu incydentach odnotowano 5 ofiar.^[29]

Incydenty o których mowa dotyczyły nadużyć ze strony funkcjonariuszy organów ścigania, funkcjonariuszy więziennych a także czynnych żołnierzy, w przypadku których, ich czyny nie miały związku z wykonywaniem obowiązków służbowych i

²³ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Kazachstan, 20.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/kazakhstan/>

²⁴ The Times of Central Asia, Kazakhstan Admits There Are Three Russian Military Test Sites On Its Territory, 22.03.2024, <https://timesca.com/kazakhstan-admits-that-there-are-three-russian-military-test-sites-on-its-territory/>

²⁵ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Kazachstan, 20.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/kazakhstan/>

²⁶ PISM (Polski Instytut Spraw Międzynarodowych), Operacja OUBZ w Kazachstanie, 19.01.2022, <https://www.pism.pl/publikacje/operacja-oubz-w-kazachstanie>

²⁷ OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Kazachstan: interwencja OUBZ i pacyfikacja protestów, 10.01.2022, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2022-01-10/kazachstan-interwencja-oubz-i-pacyfikacja-protestow>

²⁸ Yangi O'zbekiston, The military personnel of Uzbekistan and Kazakhstan conducted joint tactical exercises "Hanjar-2024", 21.11.2024, <https://yuz.uz/en/news/voennoslujajie-uzbekistana-i-kazaxstana-proveli-sovmestne-takticheskie-ucheniya-hanjar-2024>

²⁹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Kazakhstan, Attacks, Attacked Civilians, data 2023-2024, dane pobrano 15.01.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

posiadały podłoże kryminalne. Wg. danych ACLED, wszystkie ofiary zostały sklasyfikowane jako cywilne ze względu na charakter zdarzeń.^[30]

ZAGROŻENIA DLA CYWILÓW ZWIĄZANE Z KONFLIKTEM ZBROJNYM

DZIAŁANIA WOJENNE

W okresie od początku 2023 r. do końca 2024 r. na terenie Kazachstanu nie odnotowano działań zbrojnych, które wymierzone byłyby w ludność cywilną.^[31]

DZIAŁANIA PARTYZANCKIE

W okresie od początku 2023 r. do końca 2024 r. na terenie Kazachstanu nie odnotowano działań zbrojnych (w tym partyzanckich), które wymierzone byłyby w ludność cywilną.^[32]

DZIAŁANIA ODWETOWE

W okresie od początku 2023 r. do końca 2024 r. na terenie Kazachstanu nie odnotowano odwetowych działań zbrojnych, które wymierzone byłyby w ludność cywilną.^[33]

SYTUACJA HUMANITARNA W STREFACH KONFLIKTU ZBROJNEGO

W okresie od początku 2023 r. do końca 2024 r. na terenie Kazachstanu nie odnotowano zagrożeń związanych ze złą sytuacją humanitarną, która byłaby spowodowana sytuacją bezpieczeństwa.

ZAGROŻENIA DLA CYWILÓW NIEZWIĄZANE Z KONFLIKTEM ZBROJNYM

TERRORYZM

W latach 2023-2024 w Kazachstanie nie odnotowano incydentów zbrojnych o charakterze terrorystycznym.^{[34][35]}

³⁰ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Kazakhstan, Attacks, Attacked Civilians, data 2023-2024, dane pobrano 15.01.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

³¹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Kazakhstan, Attacks – Military Forces of Kazakhstan, Attacked Civilians, data 2023-2024, dane pobrano 15.01.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

³² ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Kazakhstan, Attacks, Attacked Civilians, data 2023-2024, dane pobrano 15.01.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

³³ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Kazakhstan, Attacks, Attacked Civilians, data 2023-2024, dane pobrano 15.01.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

³⁴ Smarttraveller, Kazakhstan, 23.07.2024, <https://www.smarttraveller.gov.au/destinations/asia/kazakhstan>

³⁵ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Kazakhstan, violence against civilians, attack, dane pobrano 06.09.2024, <https://acleddata.com/data-export-tool>

W poprzednich latach, Kazachstan borykał się z zagrożeniem terrorystycznym ze strony różnych grup odwołujących się do ideologii islamistycznej i działających w regionie Azji Środkowej. Ich bojownicy przeprowadzili co najmniej kilka spektakularnych ataków w kraju, w wyniku których były ofiary śmiertelne i ranni (samobójcze ataki w 2011 r. w miastach Aktobe i Taraz oraz w 2016 r. w Aktobe).^{[36][37]}

Lista uznanych za terrorystyczne organizacji regionalnych i międzynarodowych, którym władze zakazują działalności w kraju liczy obecnie 21 pozycji, w tym Państwo Islamskie, Al Kaida, Bractwo Muzułmańskie, Hizbut Tahrir i inne.^[38]

W grudniu 2023 r. Kazachstan usunął z listy organizacji terrorystycznych talibów rządzących Afganistanem.^[39]

Władze Kazachstanu oceniają jednak, że terroryzm staje się stopniowo wzrastającym problemem. Do końca czerwca 2024 roku zatrzymano ponad 30 osób z regionów całego kraju, a w marcu rosyjska Federalna Służba Bezpieczeństwa (FSB) zabiła dwóch obywateli Kazachstanu, którzy przebywali w Rosji, rzekomo w celu przeprowadzenia ataku terrorystycznego.^[40] Według FSB, zabici obywatele Kazachstanu byli członkami „Khorasan Willayat”, znanego również jako Państwo Islamskie Prowincji Khorasan (ISKP), odłamu ISIS, który ma siedzibę w Afganistanie, ale rozszerzył swoją działalność na inne kraje. Mieli oni szykować atak na synagogę.^[41] W odpowiedzi na ten incydent Kazachski Komitet Bezpieczeństwa Narodowego (KNB) przeprowadził dziesiątki operacji specjalnych.^[42]

W dniu 17.02.2024 r. KNB przeprowadziła łącznie 49 nalotów na osiem nieokreślonych grup ekstremistów religijnych w obwodach: aktobskim, atyrauskim, wschodnio-kazachstańskim, zachodnio-kazachstańskim, żambylskim, turkiestańskim i żetyuskim. KNB podała, że zatrzymała 23 osoby i skonfiskowała broń, amunicję, literaturę religijną, narkotyki i gotówkę. Rząd Kazachstanu przyznał KNB dodatkowe uprawnienia do monitorowania Internetu, a władze zaostrzają prawo dotyczące religii.^[43]

27.01.2024 r. Turcja dokonała ekstradycji 22-letniego obywatela Kazachstanu, który według KNB był „mieszkańcem regionu Turkiestanu [który] udał się do Syrii w 2020 r., gdzie dołączył do jednej z działających tam grup zbrojnych”.^[44]

³⁶ Crisis 24, Kazakhstan Country Report, 12.07.2023, <https://crisis24.garda.com/insights-intelligence/intelligence/country-reports/kazakhstan>

³⁷ Al Jazeera, Mirovalev M, Kazakhstan, 17 killed in series of 'extremist' attack, 06.06.20216, <https://www.aljazeera.com/news/2016/6/6/kazakhstan-17-killed-in-series-of-extremist-attacks>

³⁸ Egov, The list of prohibited foreign organizations in Kazakhstan, 14.06.2024, https://egov.kz/cms/en/articles/religion/zaprewennye_organizacii

³⁹ RFE/RL (Radio Free Europe/Radio Liberty), Kazakhstan to Remove Taliban from List of Terrorist Groups, 29.12.2024, <https://www.rferl.org/a/kazakhstan-taliban-afghanistan-terrorist-groups/32752347.html>

⁴⁰ The Times of Central Asia, Kazakhstan Intensifies Efforts to combat Extremism, 26.07.2024, <https://timesca.com/kazakhstan-intensifies-efforts-to-combat-extremism/>

⁴¹ The Times of Central Asia, Kazakhstan Intensifies Efforts to combat Extremism, 26.07.2024, <https://timesca.com/kazakhstan-intensifies-efforts-to-combat-extremism/>

⁴² The Times of Central Asia, Kazakhstan Intensifies Efforts to combat Extremism, 26.07.2024, <https://timesca.com/kazakhstan-intensifies-efforts-to-combat-extremism/>

⁴³ The Times of Central Asia, Kazakhstan Intensifies Efforts to combat Extremism, 26.07.2024, <https://timesca.com/kazakhstan-intensifies-efforts-to-combat-extremism/>

⁴⁴ The Times of Central Asia, Kazakhstan Intensifies Efforts to combat Extremism, 26.07.2024, <https://timesca.com/kazakhstan-intensifies-efforts-to-combat-extremism/>

W lipcu 2024 roku, Komitet Bezpieczeństwa Narodowego Republiki Kazachstanu (KNB) aresztował pięć osób, które według śledczych były zamieszane w „działalność terrorystyczną”. Czterech z zatrzymanych to obywatele Kazachstanu, a piąty to „cudzoziemiec”, choć KNB nie podał, skąd pochodzi. KNB poinformował również, że jeden z podejrzanych brał udział w walkach na terytorium innego kraju (nie podając innych szczegółów). Podejrzanych zatrzymano podczas nalotów w miastach Ałmaty i Szymkent oraz w guberniach atyrauskiej i żambylskiej, gdzie KNB skonfiskowało również „dużą ilość literatury religijno-ekstremistycznej”.^[45]

POZAPRAWNE EGZEKUCJE, UPROWADZENIA, POGROMY

W okresie od 1 stycznia 2023 roku do 31 grudnia 2024 roku nie odnotowano na terenie Kazachstanu gwałtownych zajęć, które skutkowały masowymi prześladowaniami ludności cywilnej. Ostatnie takie wydarzenia miały miejsce podczas tłumienia protestów w 2022 r. kiedy wskutek działań służb bezpieczeństwa i wojska śmierć poniosło wg różnych źródeł od 238 do 260 osób.^[46]

Z danych ACLED wynika, że najczęściej siły nadużywa policja, służby więzienne, służby graniczne, inne służby określane jako policyjne oraz żołnierze dokonujący czynów zabronionych poza wykonywaniem obowiązków służbowych. W okresie od 01.01.2023 do 31.12.2024 r. odnotowano w Kazachstanie 64 przypadki nadużycia siły ze strony ww. podmiotów (w tym 24 w 2024 roku), wskutek których śmierć poniosło 3 osoby (w tym 1 w 2024 roku). W maju 2024 roku, doszło do pobicia 47 letniego Kazacha przez funkcjonariuszy aresztu śledczego w skutek czego, zdaniem rodziny poszkodowanego doszło do jego śmierci. W wyniku oficjalnego śledztwa, prokuratura wykluczyła działania funkcjonariuszy jako przyczynę śmierci.^[47]

PRZEMOC STOSOWANA W TRAKCIE DEMONSTRACJI I PROTESTÓW

Demonstracje i zamieszki, które ogarnęły Kazachstan w styczniu 2022 r. zostały zdecydowanie i ostro stłumione, przy pomocy wezwanej z zewnątrz siły - kontyngentu Organizacji Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym, a podczas działań pacyfikacyjnych śmierć poniosło 238 osób, według danych rządowych lub około 260, według organizacji praw człowieka. Więcej na temat tych wydarzeń por. materiał **WIKP DPU-WIKP-424/443/2022 z dnia 28.09.2022.**^[48]

Według Human Rights Watch (HRW), prawo do pokojowych zgromadzeń pozostaje nadal mocno ograniczone i kontrolowane przez policję. Ludzie, którzy próbują pokojowo protestować (zwłaszcza na tle społecznym oraz ekonomicznym – rzadziej politycznym), są nierzadko zatrzymywani, karani grzywną lub krótkoterminowymi wyrokami pozbawienia wolności. Z danych ACLED wynika, że w 2023 roku miały miejsce zatrzymanie i aresztowanie osób protestujących przeciwko wyrokom

⁴⁵ RFE/RL (Radio Free Europe/Radio Liberty), Central Asia in Focus: Kazakhstan, Kyrgyzstan Claim to Foil Terrorist Plots, 16.07.2024, <https://about.rferl.org/article/central-asia-in-focus-kazakhstan-kyrgyzstan-claim-to-foil-terrorist-plots/>

⁴⁶ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Kazachstan, 20.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/kazakhstan/>

⁴⁷ Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), filtry: Kazakhstan, violence against civilians, atakujący: police forces of Kazakhstan, dane pobrano 15.01.2025., <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁴⁸ USDOS (US Department of State), 2022, Country Report on Human Rights Practices: Kazakhstan, 20.03.2023, <https://www.ecoi.net/en/document/2089240.html>

orzeczonym w sprawie działaczy zdelegalizowanych organizacji / partii „Demokratyczny Wybór Kazachstanu” oraz powiązanej z nią „Partii Ulicy”. W 2024 roku przytłaczająca większość protestów miała jednak podłoże społeczne i ekonomiczne.^{[49][50]}

Z danych ACLED wynika, że wyrażenie społecznego niezadowolenia poprzez protesty jest w Kazachstanie zjawiskiem częstym. W okresie od 1.01.2023 roku do 31.12.2024 r. odnotowano 1255 wydarzeń tego typu na terenie całego kraju. Większość tych protestów odbywa się w sposób pokojowy, interwencje policyjne zachodzą najczęściej przy okazji protestów na tle politycznym (28 przypadków interwencji w ww. okresie).^[51]

PRZESTĘPCZOŚĆ ZORGANIZOWANA

Kazachstan jest krajem źródłowym i docelowym handlu ludźmi. Ofiary krajowe są głównie przekazywane do Rosji, ale także do krajów Bliskiego Wschodu, takich jak Bahrajn i Turcja. Jest to również kraj docelowy dla nielegalnej broni, a w mniejszym stopniu jako kraj źródłowy lub tranzytowy dla broni przemywanej do Rosji. Ze względu na położenie kraju na Północnym Szlaku Narkotykowym, handel narkotykami (głównie heroiną) i bronią są ze sobą powiązane. Informacje wskazują na kilka dróg wejścia do Kazachstanu dla nielegalnej broni. Według informacji opublikowanych przez organizację „Global Organized Crime Index”, głównymi krajami źródłowymi są Rosja, Tadżykistan i Afganistan.^[52]

Na początku 2025 roku, Komitet Bezpieczeństwa Narodowego Kazachstanu poinformował, że w 2024 roku rozbił 19 niebezpiecznych grup przestępczych i postawił przed sądem kilkudziesięciu ich przywódców.^[53]

PRAWNE I PRAKTYCZNE ASPEKTY DOTYCZĄCE ZMIANY MIEJSCA POBYTU

PRZEPISY REGULUJĄCE SWOBODĘ PRZEMIESZCZANIA SIĘ

Ustawodawstwo krajowe gwarantuje obywatelom swobodę przemieszczania się wewnątrz kraju, a także podróży zagranicznych, emigracji i repatriacji. Poza kilkoma ograniczeniami, władze respektują te prawa. Ponadto współpracują z UNHCR i innymi organizacjami humanitarnymi wspierającymi uchodźców, w tym powracających, a także osoby poszukujące ochrony i bezpieczeństwa.^[54]

⁴⁹ HRW (Human Rights Watch), World Report Kazakhstan 2024, <https://www.ecoi.net/en/document/2103174.html>

⁵⁰ Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), filtry: Kazakhstan, protests: peaceful, with intervention, dane pobrano 15.01.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁵¹ Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), filtry: Kazakhstan, protests: peaceful, with intervention, dane pobrano 15.01.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁵² GOCI (Global Organized Crime Index), Kazakhstan, <https://ocindex.net/country/kazakhstan>

⁵³ Caliber.az, Kazakhstan liquidates 19 particularly dangerous gangs in 2024, 05.01.2025, <https://caliber.az/en/post/kazakhstan-liquidates-19-particularly-dangerous-gangs-in-2024>

⁵⁴ USDOS (US Department of State), 2022, Country Report on Human Rights Practices: Kazakhstan, 20.03.2023, <https://www.ecoi.net/en/document/2089240.html>

Państwo nie wymaga od obywateli wyjeżdżających za granicę na czas określony ubiegania się o wize wyjazdowe. Może jednak zakazać wyjazdu z kraju osobom, wobec których toczy się postępowanie sądowe, lub które nie odbyły zasądzonej im kary, czy też nie wypełniły obowiązku służby wojskowej, ciążą na nich nieuregulowane opłaty, zobowiązania podatkowe, itd. W 2023 roku niektórym obywatelom zabroniono wyjazdu, w związku z odmową uiszczenia kar finansowych nałożonych na skutek prowadzenia nielegalnej działalności religijnej.^[55]

MIGRACJE WEWNĘTRZNE

Kazachstan jest średnio zurbanizowanym państwem, z 58,2% mieszkańców żyjącymi w ośrodkach miejskich. Współczynnik urbanizacji wynosi 1,19% rocznie.^[56] Obecnie nie obowiązują żadne powszechne regulacje, które uniemożliwiałyby obywatelom kraju zmianę miejsca zamieszkania.^[57]

Od kilku lat Kazachstan wdraża narodowy program, w ramach którego zdolni do pracy mieszkańcy gęsto zaludnionych południowych regionów przenoszą się do ubogich w siłę roboczą północnych regionów kraju. W ten sposób ludność przemieszczająca się z północy jest zastępowana, podczas gdy osoby przemieszczające się z południa otrzymują gwarantowany pakiet socjalny, w szczególności zatrudnienie i mieszkanie. Regiony, z których wyjeżdżają migranci to Ałmaty, Zhambyl, Mangistau, Turkiestan, regiony Kyzylorda oraz miasta Nur-Sułtan, Ałmaty i Szymkent. Rząd Kazachstanu zamierzał przesiedlić około 59 tys. gospodarstw domowych na północ w latach 2018-2022 w ramach wspomnianego programu jednak plany rządu zostały znacząco zahamowane na skutek pandemii „COVID 19”. Regiony przyjmujące nowych mieszkańców to Astana Kazachstan Wschodni, Karaganda, Kostanai, Pawłodar i Północny Kazachstan. W 2023 r. w programie miało uczestniczyć 33 tys. osób (brak nowszych danych za 2024 rok).^{[58][59]}

WEWNĘTRZNI UCHODźCY

Brak jest informacji o przymusowych przesiedleniach w Kazachstanie, ani przemieszczeniach wewnętrznych uchodźców.^[60] W 2024 roku, wskutek powodzi w mieście Taldykol, w dystrykcie Makhambet, ewakuowano ok. 400 osób. Włącznie w skutek powodzi ewakuowano 108 tys. osób z czego w krótkim czasie do domów powróciło ok 12 tys. osób.^{[61][62]}

⁵⁵ USDOS (US Department of State), 2022, Country Report on Human Rights Practices: Kazakhstan, 20.03.2023, <https://www.ecoi.net/en/document/2089240.html>

⁵⁶ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Kazakhstan, 03.03.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/kazakhstan/>

⁵⁷ IHD (Integral Human Development), Country Profiles Kazakhstan, <https://migrants-refugees.va/country-profile/kazakhstan/>

⁵⁸ CABAR (Central Asian Bureau for Analytical Reporting), How Kazakhstanis Migrate from South to North in Pursuit of Better Life, 21.01.2021, <https://cabar.asia/en/how-kazakhstanis-migrate-from-south-to-north-in-pursuit-of-better-life>

⁵⁹ The Astana Times, Kazakh Prime Minister Instructs to Simplify Entry for Foreigners, 10.08.2023, <https://astanatimes.com/2023/08/kazakh-prime-minister-instructs-to-simplify-entry-for-foreigners/>

⁶⁰ IHD (Integral Human Development), Country Profiles Kazakhstan, <https://migrants-refugees.va/country-profile/kazakhstan/>

⁶¹ IDCM (Internal Displacement Monitoring Center), Kazakhstan, <https://www.internal-displacement.org/countries/kazakhstan/>

⁶² Forsal.pl, Największa od 80. lat powódź w Kazachstanie. Trwa ewakuacja ludzi z zagrożonych terenów, 15.04.2024, <https://forsal.pl/swiat/aktualnosci/artykuly/9487415.najwieksza-od-80-lat-powodz-w-kazachstanie-trwa-ewakuacja-ludzi-z-za.html>

UCHODźCY W KRAJACH SĄSIEDNICH

Migracja z Kazachstanu odbywa się częściowo na podstawie kryterium etniczności – od uzyskania przez kraj niepodległości widoczny jest stały (choć nie gwałtowny) odpływ obywateli narodowości rosyjskiej, którzy przesiedlają się na terytorium Federacji Rosyjskiej. Kazachowie z kolei wyjeżdżają z kraju najczęściej nie jako uchodźcy, lecz w poszukiwaniu pracy i lepiej płatnych niż w ojczyźnie zajęć. Z kolei nieco lepsza sytuacja ekonomiczna w Kazachstanie niż w innych krajach regionu sprawia, że przyjeżdżają tam w poszukiwaniu pracy obywatele innych państw regionu.^[63]

PODSUMOWANIE

Kazachstan jest republiką konstytucyjną z silną pozycją prezydenta, który ma szerokie prerogatywy.

Od 2021 r. w Kazachstanie nie jest orzekana ani wykonywana kara śmierci.

Na terenie Kazachstanu nie toczy się obecnie żaden międzynarodowy lub wewnętrzny konflikt zbrojny.

W Kazachstanie nie notuje się przymusowych przesiedleń ludności.

⁶³ IHD (Integral Human Development), Country Profiles Kazakhstan, <https://migrants-refugees.va/country-profile/kazakhstan/>

ZASTRZEŻENIE

Niniejsze opracowanie tematyczne zostało przygotowane przez Wydział Informacji o Krajach Pochodzenia Urzędu do Spraw Cudzoziemców na potrzeby prowadzenia postępowań w sprawach o udzielenie ochrony międzynarodowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Opracowanie na temat sytuacji bezpieczeństwa może być pomocne w szczególności w sprawach rozpatrywanych w oparciu o **art. 15 pkt. 3 oraz art. 18 pkt. 1. Ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP z dn. 13 czerwca 2003 z późn. zmianami.**

Treść opracowania nie przesądza jednak o wyniku decyzji w indywidualnym postępowaniu administracyjnym, gdyż zawsze brana jest pod uwagę całość zgromadzonego materiału dowodowego i indywidualny charakter sprawy.

Informacje zamieszczone w niniejszym opracowaniu pochodzą w większości z publicznie dostępnych źródeł. Zostały one zebrane i opracowane przy zachowaniu zasady neutralności i obiektywizmu, a także z dołożeniem najwyższej staranności – tak, by odzwierciedlały aktualny w chwili publikacji opracowania stan wiedzy na prezentowany temat, a także pochodziły z różnych źródeł.

Terminologia użyta w niniejszym opracowaniu nie jest terminologią prawniczą. Określenia takie jak „prześladowanie”, „dyskryminacja”, „konflikt” itp. używane mogą być, za materiałami źródłowymi, w znaczeniu potocznym i nie są tożsame z definicjami podanymi w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Niniejsze opracowanie zawiera wyłącznie informacje, poglądy i opinie prezentowane przez autorów materiałów źródłowych. Oświadczenia i oceny zawarte w niniejszym opracowaniu nie są i nie mogą być uważane za oświadczenia i oceny własne Urzędu do Spraw Cudzoziemców. Niniejsze opracowanie nie jest także i nie może być uważane za jakąkolwiek deklarację polityczną polskich władz.

Urząd do Spraw Cudzoziemców nie ponosi odpowiedzialności prawnej za publikowane w opracowaniu treści ani nie jest zobowiązany do publikacji jego aktualizacji, a także nie ponosi odpowiedzialności za sposób wykorzystania udostępnionych informacji.

Informujemy, że autorskie prawa majątkowe do niniejszego opracowania, w tym prawo do jego rozpowszechniania i publicznego udostępniania w Internecie, przysługują wyłącznie Urzędowi do Spraw Cudzoziemców (adres: ul. Koszykowa 16, 00-564 Warszawa; NIP: 5262548316; REGON: 017315012).

BIBLIOGRAFIA

1. ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Kazachstan, data 2023-2024, dane pobrano 15.01.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>
2. ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Kazachstan, Attacks, Attacked Civilians, data 2023-2024, dane pobrano 15.01.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>
3. ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Kazachstan, Attacks, Attacked Civilians, data 2023-2024, dane pobrano 15.01.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>
4. ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Kazachstan, Attacks – Military Forces of Kazakhstan, Attacked Civilians, data 2023-2024, dane pobrano 15.01.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>
5. ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Kazachstan, violence against civilians, attack, dane pobrano 06.09.2024, <https://acleddata.com/data-export-tool>
6. AI (Amnesty International), Death sentences and executions 2021, 16.05.2023, <https://www.amnesty.org/en/documents/act50/6548/2023/en/>
7. Al Jazeera, Mirovalev M, Kazakhstan, 17 killed in series of 'extremist' attack, 06.06.2021, <https://www.aljazeera.com/news/2016/6/6/kazakhstan-17-killed-in-series-of-extremist-attacks>
8. Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), filtry: Kazachstan, violence against civilians, atakujący: police forces of Kazakhstan, dane pobrano 15.01.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>
9. Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), filtry: Kazachstan, protests: peaceful, with intervention, dane pobrano 15.01.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>
10. Aybek Kambaliyev, Ravil Kassilgov, Tukulov & Kassilgov Litigation, The Judicial System in Kazakhstan, 2024, <http://doingbusiness.kz/en/news/37-kazakhstan-legal-system>
11. Bankier.pl, Nazarabajew przechytrzył wszystkich, 19.03.2019, <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Nazarabajew-przechytrzy-l-wszystkich-4212820.html>
12. CABAR (Central Asian Bureau for Analytical Reporting), How Kazakhstanis Migrate from South to North in Pursuit of Better Life, 21.01.2021, <https://cabar.asia/en/how-kazakhstanis-migrate-from-south-to-north-in-pursuit-of-better-life>
13. Caliber.az, Kazakhstan liquidates 19 particularly dangerous gangs in 2024, 05.01.2025, <https://caliber.az/en/post/kazakhstan-liquidates-19-particularly-dangerous-gangs-in-2024>

14. CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Kazachstan, 20.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/kazakhstan/>
15. CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Kazachstan, 03.03.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/kazakhstan/>
16. Crisis 24, Kazakhstan Country Report, 12.07.2023, <https://crisis24.garda.com/insights-intelligence/intelligence/country-reports/kazakhstan>
17. Egov, The list of prohibited foreign organizations in Kazakhstan, 14.06.2024, https://egov.kz/cms/en/articles/religion/zaprewennye_organizacii
18. Forsal.pl, Największa od 80. lat powódź w Kazachstanie. Trwa ewakuacja ludzi z zagrożonych terenów, 15.04.2024, <https://forsal.pl/swiat/aktualnosci/artykuly/9487415.najwieksza-od-80-lat-powodz-w-kazachstanie-trwa-ewakuacja-ludzi-z-za.html>
19. GOCI (Global Organized Crime Index), Kazakhstan, <https://ocindex.net/country/kazakhstan>
20. HRW (Human Rights Watch), World Report Kazakhstan 2024, <https://www.ecoi.net/en/document/2103174.html>
21. IDCM (Internal Displacement Monitoring Center), Kazakhstan, <https://www.internal-displacement.org/countries/kazakhstan/>
22. IHD (Integral Human Development), Country Profiles Kazakhstan, <https://migrants-refugees.va/country-profile/kazakhstan/>
23. Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Informator ekonomiczny, Kazachstan, 02.2025, <https://www.gov.pl/web/kazachstan/ie>
24. Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Informator ekonomiczny, Kazachstan, aktualizacja strony z 30.04.2020, <https://www.gov.pl/web/kazachstan/ie>
25. OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Kazachstan: interwencja OUBZ i pacyfikacja protestów, 10.01.2022, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2022-01-10/kazachstan-interwencja-oubz-i-pacyfikacja-protestow>
26. OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Pierestrojka Tokajewa. Kazachstan wobec wyzwań wewnętrznych i zewnętrznych, 21.06.2022, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2022-06-21/pierestrojka-tokajewa-kazachstan-wobec-wyzwan-wewnetrznych-i>
27. OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Wzmocnienie Tokajewa: wybory parlamentarne w Kazachstanie, 31.03.2023, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2023-03-31/wzmocnienie-tokajewa-wybory-parlamentarne-w-kazachstanie>
28. PAP (Polska Agencja Prasowa), Kazachstan: rządzący od niemal 30 lat Nazarbajew podał się do dymisji, 19.03.2019, <https://www.pap.pl/aktualnosci/news%2C423368%2Ckazachstan-rzadzacy-od-niemal-30-lat-nazarbajew-podal-sie-do-dymisji.html>

29. PAP (Polska Agencja Prasowa), Kazachstan: rządzący od niemal 30 lat Nazarbajew podał się do dymisji, 19.03.2019, <https://www.pap.pl/aktualnosci/news%2C423368%2Ckazachstan-rzadzacy-od-niemal-30-lat-nazarbajew-podal-sie-do-dymisji.html>
30. PISM (Polski Instytut Spraw Międzynarodowych), Operacja OUBZ w Kazachstanie, 19.01.2022, <https://www.pism.pl/publikacje/operacja-oubz-w-kazachstanie>
31. RFE/RL (Radio Free Europe/Radio Liberty), Central Asia in Focus: Kazakhstan, Kyrgyzstan Claim to Foil Terrorist Plots, 16.07.2024, <https://about.rferl.org/article/central-asia-in-focus-kazakhstan-kyrgyzstan-claim-to-foil-terrorist-plots/>
32. RFE/RL (Radio Free Europe/Radio Liberty), Kazakhstan to Remove Taliban from List of Terrorist Groups, 29.12.2024, <https://www.rferl.org/a/kazakhstan-taliban-afghanistan-terrorist-groups/32752347.html>
33. Smarttraveller, Kazakhstan, 23.07.2024, <https://www.smarttraveller.gov.au/destinations/asia/kazakhstan>
34. The Astana Times, Kazakh Prime Minister Instructs to Simplify Entry for Foreigners, 10.08.2023, <https://astanatimes.com/2023/08/kazakh-prime-minister-instructs-to-simplify-entry-for-foreigners/>
35. The Times of Central Asia, Kazakhstan Intensifies Efforts to combat Extremism, 26.07.2024, <https://timesca.com/kazakhstan-intensifies-efforts-to-combat-extremism/>
36. The Times of Central Asia, Kazakhstan Admits There Are Three Russian Military Test Sites On Its Territory, 22.03.2024, <https://timesca.com/kazakhstan-admits-that-there-are-three-russian-military-test-sites-on-its-territory/>
37. USDOS (US Department of State), 2022, Country Report on Human Rights Practices: Kazakhstan, 20.03.2023, <https://www.ecoi.net/en/document/2089240.html>
38. Wikimedia, Mapa Kazachstanu z podziałem na obwody (według stanu z 2022 roku), https://pl.wikipedia.org/wiki/Podzia%C5%82_administracyjny_Kazachstanu//media/Plik:Kazakhstan_administrative_divisions_-_pl_-_colored.svg
39. Yangi O'zbekiston, The military personnel of Uzbekistan and Kazakhstan conducted joint tactical exercises "Hanjar-2024", 21.11.2024, <https://yuz.uz/en/news/voennoslujaiie-uzbekistana-i-kazaxstana-proveli-sovmestne-takticheskie-ucheniya-hanjar-2024>

Odczyt w dniu: 06.03.2025r.